

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน โลกมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มนุษย์สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ขึ้นเพื่อความบันเทิง เช่น คนตรีที่ประกอบไปด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่ทันสมัยกว่าในยุคก่อน เครื่องเล่นต่างๆ ในสวนสนุก รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้งานหรือเพื่อความบันเทิง รวมทั้งภาพยนตร์ ซึ่งภาพยนตร์เป็นสื่อแขนงหนึ่งซึ่งสามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับรวมทั้งเป็นสื่อที่เผยแพร่ความรู้ ศิลปวัฒนธรรมและความคิดเห็น ตลอดจนสะท้อนถึงปัญหาทางสังคมต่างๆ จึงกล่าวได้ว่า งานภาพยนตร์เป็นความบันเทิงในรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน ภาพยนตร์จึงจัดเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่เป็นงานสร้างสรรค์ที่มีมานานจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสื่อที่ถูกลำมาใช้เพื่อศิลปะและความบันเทิง¹

นอกจากนี้ ภาพยนตร์ยังเป็นสื่อสากลที่สามารถเข้าถึงคนกลุ่มใหญ่โดยใช้วิธีการสื่อสารด้วยการเล่าเรื่องด้วยภาพและเสียง สื่อภาพยนตร์จึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของผู้สร้างสรรค์ที่สมควรได้รับความคุ้มครองเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน

ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับปัจจุบัน งานภาพยนตร์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาอย่างหนึ่ง กล่าวคือ เป็นลิขสิทธิ์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ออกมาเป็นผลงานหรือชิ้นงาน โดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและให้สิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ ถือเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการที่จะกระทำการใดๆ เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ที่ตนได้กระทำขึ้น อันเป็นการใช้ประโยชน์จากงานนั้น เช่น การทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เช่าต้นฉบับ หรือสำเนา โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง รวมทั้งให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการเช่าซื้อ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน และให้เช่าต้นฉบับ

¹ สิริชัย สิริกาเย. (2531). *หนังไทย*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 8-9.

งานภาพยนตร์ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในฉบับปัจจุบัน ซึ่งเป็นงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากการใช้สติปัญญา ความรู้ความสามารถ และความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์งานให้เกิดขึ้น จึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจสมควรได้รับความคุ้มครองเพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่อันทรงคุณค่า ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในสังคม ด้วยเหตุนี้ ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำของโลก จึงได้บัญญัติกฎหมายในการให้การคุ้มครองแก่งานอันมีลิขสิทธิ์เพื่อรักษาสิทธิของเจ้าของผลงานสร้างสรรค์ ตลอดจนป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มียุติธรรมในลิขสิทธิ์ใช้ประโยชน์จากงานลิขสิทธิ์ของเจ้าของโดยไม่ได้รับอนุญาต

ในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าทันสมัย ทำให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์เป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ และก่อให้เกิดความเสียหาย เช่น ปัญหาการครอบครองและจำหน่ายผลิตภัณฑ์อันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์เป็นจำนวนมากนั้นมีอยู่มากในท้องตลาดและยังไม่หมดไป เนื่องมาจากการมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยใช้ในการผลิตในรูปแบบของวีซีดี และดีวีดี ดังนั้น เมื่อผลิตภัณฑ์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์นั้นมีมากขึ้นเท่าใด ผู้ที่ครอบครองและจำหน่ายผลิตภัณฑ์อันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ก็มีมากขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในฉบับปัจจุบันของไทยนั้น ยังมีปัญหาในบางประการอันก่อให้เกิดความไม่ชัดเจน ไม่มีความเหมาะสมเพียงพอและไม่อาจเยียวยาแก่ผู้เสียหายได้เท่าที่ควร จึงทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบตามมา ซึ่งต่างจากหลักเกณฑ์ของต่างประเทศที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ประเทศไทยยังได้รับแรงกดดันจากประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะหลังประเทศสหรัฐอเมริกาต้องการหลักฐานการปราบปรามการละเมิดที่มากขึ้น เช่น จำนวนผู้ที่ถูกดำเนินคดีอาญา ต้องคำพิพากษาให้จำคุก หรือการทำลายของละเมิดทั้งหมดที่ยึดมาได้ เป็นต้น และล่าสุดประเทศสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มเรียกร้องให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศของไทยตัดสินลงโทษต่อผู้ละเมิดอย่างเฉียบขาด และต้องการที่จะร่วมทำแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการละเมิดร่วมกับฝ่ายไทย ซึ่งประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก² แม้ว่าประเทศไทยจะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ความ

² กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2550). *การจัดสถานะประเทศไทยตามกฎหมายการค้าของสหรัฐฯ มาตรา 301 พิเศษ ประจำปี 2550*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=view&id=626&Itemid=348. [2555, 5 พฤษภาคม].

คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและมีการปราบปรามการละเมิดด้วยก็ตามแต่ปัญหาการละเมิดก็ยัง
ไม่เป็นที่พอใจของต่างประเทศ

ตามที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 อันเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับเดียวที่ใช้บังคับอยู่
ในปัจจุบันนี้ ได้กำหนดประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ไว้ใน มาตรา 6 วรรคแรก³ โดยกำหนดให้งาน
ภาพยนตร์ เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม ยังเกิดปัญหา
ที่สำคัญในลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์หลายประการ เช่น ปัญหาในเรื่องของเจ้าของลิขสิทธิ์ในงาน
ภาพยนตร์ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา กล่าวคือ ในงานภาพยนตร์ต่างๆ มักมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย
เช่น ผู้อำนวยการสร้าง ผู้กำกับการแสดง นักแสดงต่างๆ จึงต้องพิจารณาปัญหาว่าใครเป็นเจ้าของ
ที่แท้จริงในงานภาพยนตร์ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นที่จะมีสิทธิแต่ผู้เดียวในงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าว
ซึ่งจะทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์สามารถเรียกค่าเสียหายจากการละเมิดลิขสิทธิ์ได้
และในกรณีของการกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์นั้นมีความเหมาะสม
เพียงพอแล้วหรือไม่เพียงใด

นอกจากนี้ การที่กฎหมายกำหนดให้มีการชดเชยค่าเสียหายในทางแพ่งสำหรับการละเมิด
ลิขสิทธิ์ ยังไม่มีความชัดเจนแน่นอน เนื่องจากเกิดปัญหาว่าค่าเสียหายที่ได้รับมีความเหมาะสม
เพียงพอหรือไม่ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหายรวมถึงการ
สูญเสียประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ จึงเห็นได้ว่าเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์
ไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษเนื่องจากไม่ร้ายแรงเท่าที่ควร ทำให้ผู้ละเมิดกล้ากระทำความผิดโดย
ไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษทางกฎหมาย และจึงส่งผลให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

การละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์เป็นปัญหาสำคัญและก่อให้เกิดความเสียหายจำนวนมาก
ซึ่งเห็นได้จากตลาดนัดต่างๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งแหล่งค้าขายสินค้าเทคโนโลยีขนาดใหญ่ เช่น
พันธุ์ทิพย์ ตะวันนา คลองถม และบริเวณถนนสีลมเป็นต้น ก็มีแผ่นบันทึกภาพยนตร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์
วางจำหน่ายเป็นจำนวนมาก⁴ จึงควรมีมาตรการคุ้มครองโดยกำหนดให้มีการริบและทำลายแผ่น
บันทึกภาพยนตร์ดังกล่าว เพื่อมิให้แผ่นภาพยนตร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์อยู่ในระบบการค้าอีกต่อไป

³ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 6 บัญญัติว่า “งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ งาน
สร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งาน
แพร่เสียง แพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะของผู้สร้างสรรค์ ไม่ว่าจะงาน
ดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างไร”.

⁴ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2555). *การป้องปราม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=296&Itemid=81. [2555, 5 พฤษภาคม].

ดังนั้น ผู้เขียนจึงประสงค์ที่จะศึกษาหลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องและนำมาวิเคราะห์ ตลอดจนเสนอมาตรการทางกฎหมายที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้สร้างสรรค์งานได้อย่างเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับนานาอารยประเทศ ในเรื่องการคุ้มครองลิขสิทธิ์และระยะเวลาอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ เพื่อให้การละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ ลดน้อยลง เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้สร้างสรรค์ หรือผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ และ เพื่อให้มีการเรียกร้องค่าเสียหายตามสิทธิ์ในงานภาพยนตร์อย่างเหมาะสม ตลอดจนนำแนวความคิดของกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้ในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ประวัติความเป็นมาของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์

ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ให้กับผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายที่ทำให้การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ยังมีข้อบกพร่องและเกิดปัญหาในแง่ทฤษฎีและในทางปฏิบัติหลายประการ เช่น เรื่องของความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ระยะเวลาอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ รวมถึงบทกำหนดโทษที่ผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์จะได้รับ จึงสมควรที่จะศึกษาหลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแนวคิด ทฤษฎี มาวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ เพื่อเป็นประโยชน์และก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้สร้างสรรค์และผู้เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงหลักการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ ทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ค.ศ. 1971

ความตกลงทริปส์ (TRIPs) และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศด้วย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาและค้นคว้าวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในรูปแบบของตำรากฎหมาย หนังสือคำอธิบายกฎหมาย บทความทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำบทยกกฎหมายทั้งในและต่างประเทศ แนวคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยและต่างประเทศ ตลอดจนแนวคิดของนักวิชาการต่างๆและเอกสารที่อยู่ในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ประวัติความเป็นมาของระบบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์
3. ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย
4. นำเสนอข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมยิ่งขึ้น